

דבר העורך

ל'ה' הארץ ומלוואה

מאה ברכות: מבואר בגמ' (ברכות דף לג. דף לה.) אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות. יש ברכות שחייבן מן התורה כגון ברכת המזון ודתיב (דברים פרק ח פסוק י') וְשָׁעֲרָתָּ וַיִּבְרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, ויש שחייבן רק מדרבנן כגון ברכת הנהנין, מכח הסברא "אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה".

ומבואר ברמב"ם (הלכות ברכות פרק א הלכה א-ה) שגם הברכות שעיקר חיובן הוא מן התורה, הנוסח נקבע על ידי אנשי כנסת הגדולה.

המסכת הראשונה בש"ס היא מסכת ברכות, מפני שהברכות הם מהיסודות של איש היהודי, שמקיפה את כל חייו, ברגע הלידה מברכין על לידתו הטוב והמטיב בהולדת הבן, ושהחיינו בהולדת הבת, וברגע הפטירה מברכין על פטירתו דיון האמת, לפני ואחרי האוכל מברך. ברכות המצבות, וברכות השבת, וסודי תפילה.

איש יהודי מברך לפחות מאה ברכות בכל יום, כפול 365 יום בשנה, כפול 70 שנה, ומגיע לכמה מיליוני ברכות בחייו (2,555,000).

היסוד של איש היהודי הוא להכיר בבורא עולם, ולדעת שכל מה שקורה איתו בכל רגע הוא מאת הש"ת, ועל כן תקנו לומר נוסח קבוע של ברכה להש"ת על כל דבר שקורה איתו, והוא ממש היפך מידת פרעה הרשע שאמר מי ה' אֵשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקֻלּוֹ (שמות פרק ה פסוק ב) לִי יֵאָרֶי וְאֲנִי עֲשִׂיתִי (יחזקאל פרק כט פסוק ג).

סח המשגיח הג"ר בנימין פינקל שליט"א (בשיחה שמסר בישיבת מיר בנושא פרשת בא), הענין הגדול של מאה ברכות בכל יום הוא ממש הצלה מן הפורענות, וסיפר שהיה פעם בביתר לאחר טרגדיה נוראה שהיתה שם, ואמר לו הג"ר מאיר שמחה אויערבאך שליט"א בשם אביו הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שבזמן צרה צריך לעורר על מאה ברכות בכל יום, שכן עיקר התקנה של מאה ברכות תוקנה בזמן שהיתה מגיפה גדולה בישראל, והוסיף הגרמ"ש שליט"א בשם אביו אבל צריך שה'ברוך' יהיה 'ברוך' וה'אתה' יהיה 'אתה'. כי היתכן שברכה שנאמרת ללא כוונה ראויה תוכל להגן ולהציל!?

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'ברכת מרק עם מזונות'

קניידלך גריסים ואטריות
שקדי מרק וקרוטונים

ברכת המרקים: תקציר הסדרה בנושא ברכות המרקים, הנושא בגיליון 423 'ברכת מרק וירקות', הנושא בגיליון 424 'ברכת מרק עוף', הנושא בגיליון 425 'ברכת מרקים טחונים'. הנושא בגיליון הנוכחי 426 'ברכת מרק עם מזונות'.

השאלה: מה מברכים על מרק עם מין דגן 'מזונות' או 'האדמה', ומדוע? פירוט הדינים באופנים הבאים; מרק עוף או מרק וירקות, המכיל קניידלך, קרוטונים, שקדי מרק, אטריות,

קודשא

ושחטו אתו

הודיע משמעות
לאור בקשת רבים מתומכי התורה
המבקשים ללביל הבנה מחדשת בהלכות שחיטה החמוצות
ותקנים בענייה שיעור מקיף ובמיוחד בענינו

בענין
שחיטה
הלכה למעשה

היכות מעשית
עם תוליד השחיטה החל
מביקת הסנין
ועד לניסוי הדם

עיי המתנה הביל ורכל בהלכות שחיטה
אשר ירו וכו' ול בהבדלת ותרובין ונמלי המבטא ביקת הסנין והמטות הסנין במתליה המטות - (כדור)
הרה"ג ר' צחק וותנו שליט"א
ידי מכן קודשא

הליל השני ליל שחיט עומת חרפם. היחוד אשר חרף. וחתמת המטות והליל.
מטות מברכה בהמתות ותרובין ונמלי המבטא ביקת הסנין והמטות הסנין במתליה המטות - (כדור)
שחיט השחיטה ותרובת חייבו. בטיח בביתו. וקטבת שחיט השחיט עומת. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
שחיט השחיט הברכה - יחוד. ברב טעו. והליל השחיט. ביקת חרפם. חמת הסנין במתליה המטות והליל השחיט.
המת הריאה באמפת נפש ריאה של ביש והדמת הבית. מתיב. בטיח. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
השיר השחיט איה בום חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
בביתו פיסט קריל רחוב חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.

חידושי ר' א' שחיט חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.

שמעו ותחי נפשכם
ברבית התורה

נושא שיעור מילום הלכות המועתים ידי חובת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
אם את מקום את תורה. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
ידינו נכח חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.

נושא שיעור מילום הלכות המועתים ידי חובת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
אם את מקום את תורה. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.
ידינו נכח חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם. חמת חרפם.

עני וידו
הילכתא
לדעת לחיות כהלכה

גריסים באופן שברכתם מזונות (כפי שהתבאר בגיליון עומק הפשט 422 בנושא 'ברכת גריסים מבושלים'), כשיש בו קצת וכשיש בו הרבה, התבשל יחד עם המרק, התבשל לחוד והתערב אחרי הבישול?

1. משנ"ב סימן ר"ה

הדין הראשון - מרק לבד: השותה מים שבישלו בהם לביבות (פארפל לאקשין קניידלך), ואינו רוצה לאכול את הלביבות, הסתפק **המג"א** (סימן רה ס"ק ו) האם מברך על המים מזונות או שהכל, לשיטת **הרמב"ם** (ברכות פרק ח הלכה ד) מברך שהכל כי אין דרך העולם לשתות את מי הלביבות, והדין של מי שלקות שהמים מקבלים את ברכת הפרי הוא רק כאשר מבשלים לצורך שתית המים. ולשיטת **הרא"ש** (שו"ת כלל ד סימן טו) מברך מזונות כי מטרת הבישול היא לצורך הלביבות ולא לצורך המים, והדין של מי שלקות הוא כאשר מבשל לצורך הירקות. וכיון שהוא ספק, יברך מזונות על הלביבות, ושהכל על מאכל אחר, ואם אין לו מאכל אחר, יברך על המרק עצמו 'שהכל' (משנ"ב סימן רה ס"ק יא, שעה"צ טז ז).

הדין השני - מרק עם הרבה לביבות: אוכל את המים יחד עם הרבה לביבות, מברך מזונות על הלביבות ופוסר את הרוטב מדין טפל (משנ"ב סימן רה ס"ק יא).

הדין השלישי - מרק עם מעט לביבות: בישל הרבה מים עם מעט לביבות, שהרוטב כמעט צלול, ועיקר דעתו למים, מברך על המים שהכל ועל הלביבות מזונות, **ולחי אדם** (כלל נד סעיף טז), עדיף לברך שהכל על מאכל אחר (מגן אברהם, אחרונים, משנ"ב סימן רה ס"ק יא).

2. משנ"ב סימן ר"ה

כמו הדין השלישי - מים עם גריסים: מרק רך שמורכב מהרבה מים עם מעט קמח שאינו בעין, וראוי רק לשתיה מברך עליו 'שהכל'. ותבשיל זופ"א (מרק) של גרויפי"ן (גריסים), עם הרבה מים שראוי רק לשרפו (לגומעו), מברך מזונות על הגריסים שאינם בטלים למים כי מין דגן אינו בטל, ואפשר שצריך גם לברך שהכל על המרק ולא נפטר בברכת הגריסים, ולכן יקדים לברך שהכל על המים, ואח"כ מזונות על הגריסים (מגן אברהם סימן רה ס"ק ו, סימן רח ס"ק ד), **ולחי אדם** (כלל נד סעיף טז), עדיף לברך שהכל על מאכל אחר (משנ"ב סימן רח ס"ק כג, ושער הציון סימן רח ס"ק כז).

הגירסא שמופיעה במשנ"ב בשם המגן אברהם שצריך

לברך תחילה 'שהכל', ואח"כ 'מזונות', מקורה **בנשמת אדם** (כלל נד אות ה) **והגרע"א** (סימן רח). מאידך יש גירסא הפוכה במגן אברהם, כפי שגרסו **בנתיב חיים** ו**יד אפרים**, וכשיטתם נוקט **האגרות משה** (או"ח חלק א סימן טט), שצריך קודם לברך 'מזונות' ואח"כ 'שהכל'.

3. שיטת הגר"ז

מאכל אחד: לדעת **הגר"ז** (סימן רב סעיף יג, סימן רד סעיף יז), **והתהלה לדוד** (סימן קסח ס"ק כח), על פי **המגן אברהם** (סימן קסח ס"ק ל, ובציונים לגר"ז ציינו למג"א), אוכל ומשקה לא נחשבים תערובת כלל, שהם שתי סוגי מציאות נפרדות, ולכן באופן שמכין רק לאחד מהם, מברך רק ברכה אחת על מה שעיקר כוונתו, ואם כוונתו על שניהם מברך שתי ברכות, ואם התבשל ביחד נחשב מאכל אחד ומברך רק מזונות, כי בישול נחשב תערובת והכל בטל לדגן. אכן **במשנ"ב** (סימן קסח ס"ק סה, ושער הציון ס"ק סא) מבואר, שפסק את דברי המגן אברהם רק לחומרא ויברך רק מזונות, ומספק יפטור את המשקה במאכל אחר.

ברכת המרקים למעשה

4. צדדי החקירה

מי שלקות במין דגן: השאלה הראשונה היא מחמת הדין של 'מי שלקות', שהרי מים של בישול ירקות ברכתם 'האדמה', ונשאלת השאלה האם גם במרק שהתבשל עם מין דגן כל המרק ברכתו 'מזונות', אפילו כשאוכל את המרק לחוד מכה הדין של 'מי שלקות', או לא.

הצד שיש במרק מי שלקות, כפי שמפורש בפוסקים לגבי מי לביבות שתלוי במחלוקת הראשונים האם יש בו מי שלקות, והוא הדין במרק שלנו שהתבשל עם מזונות הוא בכלל הספק, ואדרבה במרק שלנו יותר מסתבר שלפי כל שיטות הראשונים ברכתו מזונות, כי רק במי לביבות שאין דרך לשתות את המרק תלוי במחלוקת הראשונים האם יש בו דין 'מי שלקות', אבל במרק עם מזונות המצוי אצלנו, הדרך לאכול את המרק עם המזונות, ולכל הדעות יש בו דין 'מי שלקות' שכל המרק נהפך למזונות.

הצד שאין במרק דין מי שלקות, כי כל הדין של מי שלקות הוא כאשר נכנס טעם הירק במים, ובמי לביבות תלוי במחלוקת הראשונים, אבל במרק שלנו כמעט ולא מורגש טעם הדגן במרק, ועיקר הטעם הוא מהירקות והעוף והאבקת מרק, ובדרך כלל מבשלים את האטריות והקניידלך בנפרד ומערבים רק בהגשה, וגם אם מבשלים את

והחשוב ומברך רק מזונות, ואפילו שאינו רוב הוא נעשה עיקר, אבל אם יש רק כמות מועטת של מזונות אינו יכול לגרום את כל המאכל, ומאידיך אינו בטל ולכן מברך שתי ברכות.

הוראות גדולי הפוסקים

5. מרק לבד

מי שלקות במין דגן: התבאר לעיל בצדדי החקירה, הספק במרק שלנו שהתבשל עם המזונות ואוכלו לבד בלי המזונות, האם יש במרק דין 'מי שלקות' לברך רק 'מזונות' או לא, ונחלקו בזה הפוסקים.

ספק: לדעת הגר"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (קובץ מבית לוי חלק טו עמוד נד-נה) במרק שלנו יש בו את הספק של המג"א האם יש דין מי שלקות במי לביבות, ולכן יפטור בשתי מאכלים אחרים שברכתם מזונות ושהכל.

והוסיף הגר"ש ואזנר, שבישול היינו דוקא על האש ולא בתוך הצלחת, ואם כבר בישל את המרק ואח"כ הוסיף את המזונות ובישל שוב, יתכן שנחשב גם כן כבישול עם מזונות.

מזונות: לדעת הגר"צ ובר שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא) במרק עב שהתבשל עם מין דגן והדרך לאכול את המרק, ברכת המרק לבד 'מזונות' מדין מי שלקות, וכל הספק של המג"א אם יש מי שלקות במי לביבות הוא רק במרק שאין

דרכו לשתות, אבל במרק שלנו שהדרך לשתותו אין ספק.

תלוי במרק: ולדעת הוזאת הברכה (עמוד 118 הערה 7) בשם הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל יש הבדל בין סוגי המרקים, מרק שיש בו הרבה טעמים ודאי שאין בו דין מי שלקות, אבל במרק שיש בו טעם חזק של מזונות, כמו במרק עם הרבה קניידלך, או במרק גריסים וכדומה, ברכתו בודאי מזונות מדין מי שלקות, ועדיף ממי לביבות שהספק בו המשנ"ב כי שם אין הדרך לאוכלם, אבל כאן הדרך לאוכלם.

מרק עם מין דגן

כשאוכל מרק עם מין דגן, תלוי בדיני עיקר וטפל בתערובת אוכל ומשקה, האם מברך רק מזונות או שתי ברכות, [באופן שאינו מברך מזונות מצד הדין של מי שלקות].

6. הפוסקים על פי המשנ"ב

ברכה אחת: לדעת הגר"ר משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת

המזונות בתוך הסיר, המטרה היא לחסוך בסיר נוסף שאינו מקלקל את הטעם של המרק, אבל גם אינו מוסיף בטעם המרק. ורק במרק גריסים (באופן שברכת הגריסים מזונות) שייך לדון בו מי שלקות, כי חפץ בטעם של הגריסים בכל המרק, ועל שמו נקרא 'מרק גריסים'.

תערובת במזונות: השאלה השניה היא בדיני תערובת מדין 'כל שיש בו', שהרי מאכל שמעורב בו מין דגן אפילו שהוא המיעוט ברכתו 'מזונות' כי נהפך לעיקר המאכל מפני חשיבותו. ודוקא באופן שניתן 'לטעם', אבל 'לדבק' אין ברכתו 'מזונות'. ובתערובת הניכרת נחלקו הפוסקים, והמשנ"ב (סימן ריב ס"ק א ביאר הלכה ד"ה אם העיקר) מכריע מספק לברך רק ברכה אחת.

השאלה נוגעת מאוד במרק עם מזונות האם יש בו את הדין של 'כל שיש בו', מצד אחד ניתן לומר שאינו תערובת כלל כיון שהוא אוכל ומשקה שעומדים כל אחד לחוד. מצד שני ניתן לומר שהוא בגדר תערובת הניכרת שנחלקו בו הפוסקים, ויתכן אפילו לומר שהוא בגדר תערובת גמורה שכולו מאכל אחד, כמו עוגה שאפילו באופן שהשכבות לא נאפו ביחד כל העוגה נחשבת מאכל אחד.

ואולי ניתן לחלק בין סוגי המזונות, שאטריות מתערבים בתוך המרק עצמו והם חלק מהמרקם, וקניידלך עומדים נפרדים לגמרי מהמרק ונאכלים ביחד עם המרק. שקדי מרק מעורבים בתוך המרק

ובכל כף יש שקדי מרק אולם צפים על פני המרק ונחשב כמשהו חיצוני מהמרק עצמו. וספק נוסף, האם הירק והעוף נגזרים אחר המזונות, או שהם מאכלים נפרדים שאינם נגזרים.

ועוד שכל אחד יודע, שהעיקר הוא המרק, ואדם יכול להגיש לשולחן מרק בלי קניידלך ואטריות ושקדי מרק, ואף אחד לא יגיש לשולחן קניידלך ואטריות ושקדי מרק לחוד בלי מרק, והרי זה בגדר שתי עיקרים שצריך לברך שתי ברכות, כי המרק הוא העיקר ובנוסף מברך מזונות על המין דגן כי יש עוד דין בכל שיש בו' שמין דגן אינו בטל. או דלמא אדרבה המרק הוא העיקר ומברך רק שהכל ופוסט את המין דגן הטפל למרק.

אם נניח שהמרק עם המזונות מוגדר כתערובת, יתכן שתלוי בכמות וחשיבות המזונות, שאם יש כמות גדולה וחשובה של מזונות מברכים רק מזונות ופוסט את המרק, כיון שהוא מין דגן יש כלל של 'כל שיש בו' שגובר על הרוב

המרק רק בתוך הסעודה.

שקדי מרק: לגבי מרק עם שקדי מרק לדעת הגר"ר ניסים קרליץ זצ"ל (חוט שני ברכות עמוד רטו) והגר"צ ובר שליט"א (שיעורי ברכות) אם יש כמות קטנה של שקדי מרק מברך שתי ברכות, כי המרק אינו טפל לשקדי מרק שהמטרה של השקדי מרק, הוא להשביח את המרק, ומברך על המרק את ברכתו הראויה, ובנוסף מברך על השקדי מרק 'מזונות', כי הדגן אינו מאבד את חשיבותו, וברכת השקדי מרק אינה פוסטת את המרק.

אבל אם הכניס הרבה שקדי מרק, המרק טפל לשקדי מרק, ומברך על הכל 'מזונות'. והגרי"צ ובר, שאם השקדים מכסים את כל המרק מעל, נחשב הרבה שמברך רק מזונות, ואפילו הירקות שבמרק גם נטפלים ונפטרים בברכת מזונות.

והוסיף החוט שני, לגבי אטריות שהתבשלו בפני עצמם, והכניס למרק בשרי, ועיקר דעתו על המרק, ספק אם צריך לברך על המרק, כי אולי עכשיו המרק טפל לאטריות, ולכן עדיף לפטור את המרק בדבר אחר שברכתו 'שהכל'.

מנהג הספרדים: כאשר אוכל רק את המרק בלי המין דגן, כתב הכף החיים (סימן רה ס"ק יא) שייברך רק שהכל מדין 'ספק ברכות להקל'. וכאשר אוכל את

המרק עם המין דגן, לדעת הגר"ר עובדיה יוסף זצ"ל (חזון עובדיה עמוד קסו), והגר"ר בן ציון אבא שאול זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק ב פרק יד אות לא), על פי שיטת השו"ע, אם יש כמות חשובה של המין דגן, אפילו שהוא רק מיעוט של כלל המאכל, מברך רק 'מזונות' מדין עיקר וטפל, ואפילו שאינו אוכלם ביחד ממש.

7. הפוסקים על פי הגר"ז

שתי ברכות: על פי דברי המגן אברהם (סימן קסח ס"ק ל), נקט הגר"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (שבט הלוי חלק ז או"ח סימן כז אות ג), וכן צידד הגר"א אייזנטל שליט"א (מגילת ספר סימן לו אות ה) והגר"א פולק שליט"א (משנה ערוכה על הלכות עיקר וטפל), והגר"ר נחום יברוב זצ"ל (דברי סופרים סימן רה אות ה) הכלל הוא כך, בסתמא מין הדגן עיקר, ומברך רק מזונות. אבל אם מכין בפירוש לשניהם מברך שתי ברכות. ואם רוצה רק מין אחד מברך עליו ופוסט את השני.

תלוי אם התבשל: לדעת הגר"ר יעקב מאיר שטרן שליט"א (קובץ מבית לוי חלק יח עמוד ק), והגר"ר מאיר סירוטה

אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן מג) והגר"ח פ שינברג זצ"ל, והגר"ש אלישיב זצ"ל, והגר"י פישר זצ"ל, הובאו בספר זאת הברכה (עמוד 118-117-117), והגר"ש אויערבאך זצ"ל (ותן ברכה קונטרס התשובות לסימן רה אות א, פרק כג הערה כב א), והגר"ר ניסים קרליץ זצ"ל (חוט שני ברכות עמוד רטו), והגר"ר צבי ובר שליט"א (שיעורי ברכות, ובהוראה לרבני הילכתא), והגר"ש שטיצברג שליט"א (שערי הברכה עמוד תז-תח), והגר"ר עמרם פריד שליט"א (בהוראה להגר"ר יוסף אביטבול שליט"א), מרק שיש בו כמות ניכרת של מין דגן, אם רוצה גם את המרק וגם את המזונות כפי שמצוי בדרך כלל, מברך רק 'מזונות' ופוסט את המרק והירקות, וכמפורש במשנ"ב לגבי לביבות שאם יש בו רכיב ניכר של לביבות מברך רק מזונות, ולמרות שהמשנ"ב דיבר כשהתבשל ביחד, נראה פשוט שהוא הדין אפילו באופן שלא התבשל ביחד, כגון שהאטריות התבשלו בסיר נפרד. ואם אוכל רק את המרק לחוד, מברך עליו 'שהכל'.

והוסיף הגר"ש ז"א לגבי מרק ירקות עם גריסים מברך רק מזונות אפילו שהגריסים הוא רק מיעוט, ופוסט את המרק עם הירקות למרות שהם הרוב, ואינו דומה למה שמבואר במשנ"ב (סימן רה ס"ק כג) שצריך לברך גם על המרק, כי מעט הגריסים שהכניס במרק נועדו לאכילה ושביעה, והוא העיקר, ולכן מברך 'מזונות' ופוסט את הירקות והמים.

והוסיף הגר"מ פיינשטיין, שאם שותה את המרק בנפרד, מברך עליו בפני עצמו את ברכתו הראויה, אך עדיף לאכול הכל יחד, ולברך רק 'מזונות'.

והוסיף בזאת הברכה, אפילו שעולה לו בכף רק מרק מברך רק מזונות, ובשעת הברכה נכון להחזיק בכפית המרק גם מזונות (הגר"ש אלישיב והגר"י פישר), ואם נשאר לו בסוף רק מעט מרק בלי מזונות לא צריך לברך עליו כי כבר נפטרה ברכת המזונות.

ואם יש כמות קטנה של מזונות, ומתכוין בעיקר למרק, והמין דגן נועד רק ללפת את המרק, מברך שתי ברכות, ויקדים את ברכת 'שהכל' למזונות, ועדיף לברך 'שהכל' על מאכל אחר ואז יוכל להקדים את המזונות 'לשהכל'.

ואם הכמות של המזונות קטנה ביותר והאוכל אינו מחשיבם כלל, והסיבה שאוכלם הוא רק בגלל שהם בתוך המאכל, אינו מברך עליהם.

ומרק שיש בו גריסים מסוג שברכתם ספק, יאכל את

חידה מרתקת לשולחן שקט

חידה מרתקת: בנושא 'ברכת מרק עם מזונות', מאת הג"ר **מנחם אדלר שליט"א** (מכון אש התורה).

1. איזה מאכל, שמצוי גם בצ'ולנט וגם במרק, במרק - ברכתו אדמה, ואילו בצ'ולנט - ברכתו מזונות?
2. במרק (שברכתו האדמה) - יש להקדים ולברך דוקא עליו, ולא על שאר ירקות, הגם שהם חביבים יותר ממנו. ואילו בצ'ולנט (שברכתו מזונות) - יש להקדים ולברך על הקישקע או הקניידלאך, ולא עליו, הגם שהוא חביב יותר מהם?

תשובה:

1. גריסים שלמים (לא גריסי פנינה), במרק בדרך כלל שאינם נדבקים ברכתן 'האדמה'. בצ'ולנט בדרך כלל ברכתן מזונות מאחר ונדבקים.
 2. כשהו במרק - יש להקדים ולברך 'האדמה' על הגריסים, מאחר והן משעורה שהיא ממין שבעה, וקודמת לשאר ירקות, אפילו באופן שהירקות יותר חביב מהגריסים (שו"ע סימן ריא סעיף א).
- אך כשהו בצ'ולנט וברכתן 'מזונות', אין הכי נמי שקודמים לאורז כי הגריסים הם משעורה והן ממין שבעה, וקודם לאורז, אבל אם יש בצ'ולנט דברים נוספים שברכתן 'מזונות', כ'קישקע' ו'קניידלאך', יש להקדים ולברך את ברכת המזונות עליהם, מאחר והם עשויים מקמח חיטה, והגריסים משעורה, וחיטה קודמת לשעורה בשבעת המינים, ואפילו אם הגריסים חביבים עליו יותר מהקישקע או הקניידלאך מכל מקום הקדימה בשבעת המינים עדיפה על הקדימה של חביב, שהרי פת חטיטן קיבר קודמת לפת שעורין נקיה למרות שהפת שעורים חביב (משנ"ב סימן קסח ס"ק י).

המרק בלי השקדי מרק, ואת השקדי מרק בלי המרק, אבל אם אוכל את השקדי מרק רק בגלל המרק, דינו כמאכל אחד מדין עיקר וטפל וכיון שיש כלל של כל שיש בו, מברך רק מזונות ופוסט את המרק, ואפילו שהשקדי מרק הם מעט, והמרק הוא הרבה.

שהכל: לדעת הג"ר **יהודה שפירא זצ"ל** (בכרמי יהודא עמוד רלב) שקדי מרק במרק בשרי, נעשה טפל למרק, כי השקדי מרק הוא רק ליופי המאכל, ומברך על המרק ופוסט את השקדי מרק. שקדי מרק במרק ירקות, יש להסתפק האם צריך לברך על השקדי מרק או על המרק, ועדיף לאכול רק תוך הסעודה, ואם אוכלו שלא בתוך הסעודה מברך רק **שהכל** כדין ספק ברכות.

וכעין זה לדעת הג"ר **מרדכי הכהן רובין שליט"א** (בשיעורו), האוכל צלחת מרק מכובדת עיקר דעתו על המרק, והשקדי מרק הם בגדר טפל להטעים ולהשביח את אכילת המרק, ולכן מברך רק **שהכל** על המרק, ופוסט את השקדי מרק הטפלים למרק.

שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא), והג"ר **עקיבא משה שיינברגר שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), והג"ר **שמחה רבינוביץ שליט"א** (פסקי תשובות סימן רה אות י), נוקטים את דברי השו"ע הרב להלכה, ולכן באופן שלא התבשל ביחד ורוצה את שניהם בשווה מברך שתי ברכות, ואם התבשל ביחד מברך רק מזונות.

וחדש הגר"מ שטרן, שניתן לפרש כך גם בכוננת המשנ"ב בסימן רה וסימן רח, לגבי מי לביבות מדובר רק בהתבשל ביחד, ולכן כשיש הרבה לביבות מברך רק מזונות, אבל במאכל שלא התבשל ביחד מברך שתי ברכות כי אינו בגדר תערובת.

ולדעת הגר"מ סירוטה, אין הבדל בכמות, כי אם בחשיבות אצלו, שאם רוצה בעיקר את המרק מברך רק על המרק ופוסט את המזונות, ואם רוצה בעיקר את המזונות מברך עליו ופוסט את המרק, ואילו לדעת הג"ר שמחה רבינוביץ, בדרך כלל הכמות קובעת מה הוא עיקר המאכל.

ככון להחמיר: ולדעת הג"ר **משה שטרנבוך שליט"א** (תשובות והנהגות כרך ה סימן סג אות יב, כרך ז סימן כז אות י, סימן כח אות כא, פשט ועיון ברכות עמוד כג), אם חפץ רק במאכל אחד מברך רק עליו ופוסט את השני, ואם מכין בפירוש לשניהם מברך שתי ברכות, והביא יש אומרים שאם התבשלו ביחד מברך רק מזונות, ונכון להחמיר גם בזה ולהקדים את ברכת 'שהכל'.

וחדש הגר"מ שטרנבוך, שהדין האמור לברך שתי ברכות כשרוצה את שניהם, שייך רק אם יכול לאכול את

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן הזוכה בהגרלת גיליון 425 בסך 100 שקל מזומן האברך המופלג הר"ר יהודה צבי ברנדווין שליט"א כולל 'מתמידים' בית שמש

שאלה: מה יברך על מאכל שיש בו ספק? הברכה הראשונה?

הרבה מאכלים יש בהם ספק מהי ברכתם, וכן בתערובת שיש ספק מי העיקר ומי הטפל, מה עליו לעשות? העצות: יפטור בברכת מאכלים אחרים, יאכל תוך הסעודה, ימנע ולא יאכל, יברך שהכל (בספק העץ או האדמה, בספק העץ או האדמה או שהכל).
מקורות: גמ' (ברכות דף לה. דף מ.) תוס' (ברכות דף מג. ד"ה ועל), בית יוסף (סימן רד), שו"ע ומשיב"ב (סימן רב סעיף יח, סימן רד סעיף יג, סימן רו סעיף א), אליה רבה (סימן רב סעיף א), ערוך השולחן (סימן רב סעיף ב, סימן רד סעיף כח), כף החיים (סימן רב ס"ק יב), חידושי רבי אריה לייב מאלין (חלק ב סימן ג-ג).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא. כל מי ששולח תשובה נכונה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני הילכתא ולפי החלטתם הבלעדית. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.
בכדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד!
 נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:
 1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085-02 שולוח 4
 2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
 3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
 4. בפקס מספר 6507823-1532
 5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש לע"נ הנערה חיה ע"ה בת יבדלחט"א הרה"ג ר' חיים מנחם אהרן שליט"א ולב"ע י"ד שבט תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **אוכל רק את המרק:** מי לביבות, שחפץ לשתות רק את המים, התחבטו הפוסקים האם ברכתו אושונת או שהכל, ולכן עדיף לברך מזונות על הליבות ושהכל על מאכל אחר, ואם אין לו יברך רק שהכל על המרק. במרק שלנו שהתבשל עם קניידלאך, יש אומרים שדינו כמי לביבות, ויש אומרים שלכל הדעות נהפך להיות ברכתו מזונות.
- ב. **אוכל את שניהם:** מרק עם לביבות, אם יש הרבה לביבות, מברך מזונות ופוטור את המרק. אם יש קצת לביבות ועיקר כוונתו למים, שהרוטב כמעט צלול מברך שתי ברכות, למשנ"ב יברך קודם שהכל ואח"כ מזונות, לחיי אדם יברך שהכל על מאכל אחר ויקדים את המזונות, לאגרות משה בכל אופן מקדים ומברך קודם מזונות ואח"כ שהכל.
- ג. **התבשל ביחד:** לגבי דיני תערובת, פשטות המשנ"ב שאין הבדל אם התבשל ביחד, ללא התבשל ביחד, ותמיד ברכת מזונות פוטרת את המרק. אולם לשיטת הגר"ז דין תערובת וכל שיש בו הוא רק אם התבשל ביחד, ואם לא התבשל ביחד מברך שתי ברכות.
- ד. **כמות גדולה:** נחלקו הפוסקים במרק שלנו כאשר חפץ בשניהם יש כמות גדולה של מין דגן אפילו שאינו רוב (וכגון בשקדי מרק שמכסה את כל הצלחת), האם מברך רק מזונות ופוטור את המרק והירקות שבמרק, ואפילו הנשאר בלי דגן נפטר במזונות, או מברך שתי ברכות.
- ה. **כמות קטנה:** אם יש רק כמות קטנה של מין דגן לכל הדעות מברך שתי ברכות, על הדגן מזונות ועל המרק שהכל, ויקדים לברך שהכל קודם למזונות, ועדיף לפטור את המרק במין אחר שברכתו שהכל, ואז יקדים מזונות לשהכל. ויש אומרים שבכל אופן יקדים מזונות לשהכל.
- ו. **מעט מאוד:** אם רוצה לאכול רק את המרק, והסיבה שאוכל את המזונות הוא רק בגלל שנמצא שם מעט מאוד ללא כוונת אכילה עצמית, מברך רק שהכל והמין דגן טפל למרק.

נושא הגיליון הבא:

'עצות בספק ברכה ראשונה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לזכרון עולם בהיכל ר'

הגיליון הונצח והוקדש לעילוי נשמת הר"ר משה דניאל בן הר"ר זאב וולף מונקוטוביץ זצ"ל ולב"ע י"ד שבט תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- ביורוי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...